

Hvordan håndtere eksponeringen mot offshoresektoren og unngå store nedskrivninger

Swedbank Oslo, 14. januar 2016

Runar Sandanger

Sparebanken Møre

Hovedtrekk 2015

- tilfredsstillende status ved inngangen til 2016

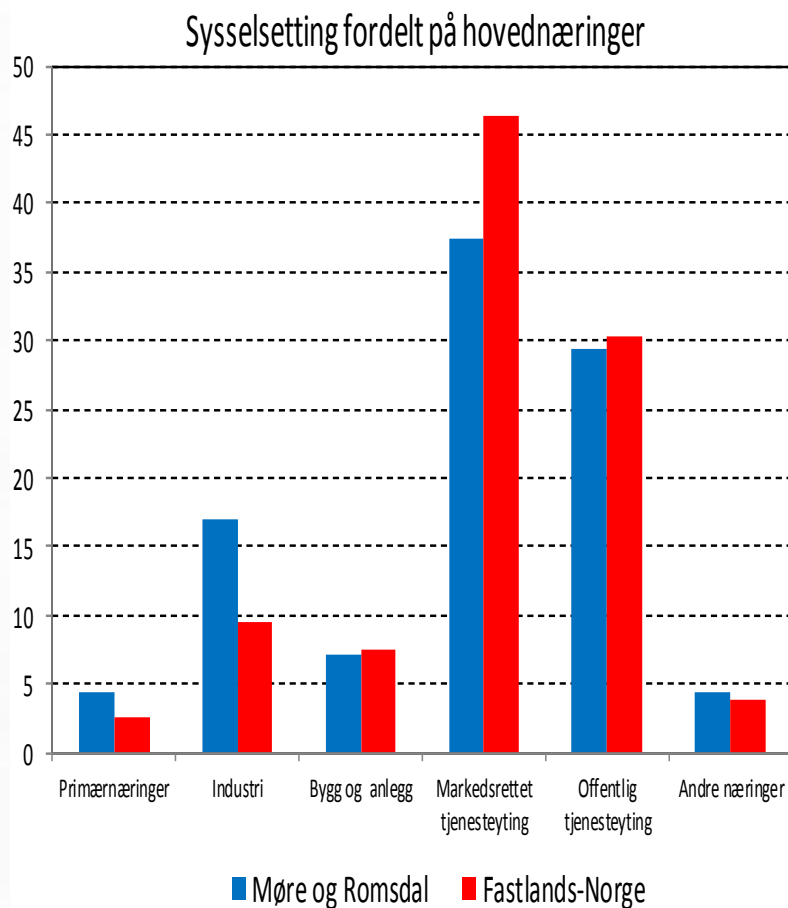
- Regional økonomi er i endring som følge av konsekvensene av oljeprisfallet. Oljeavhengige næringer er negativt påvirket av fallende oljeinvesteringer
- På den andre siden opplever flere næringer i vårt område tiltakende aktivitet og nyter bl. a. godt av en svak kronekurs og et vedvarende lavt rentenivå. I sum har arbeidsledigheten i fylket steget gjennom året og ligger i desember på 2,9% mot 3,0% i landet sett under ett
- 2015 har således vært et bra år for mange næringer, og for disse ser også 2016 positivt ut. Lav rente, svak kronekurs og positive effekter av lav oljepris for mange land, bedrifter og markeder, bidrar til fortsatt optimisme
- Det er likevel en større forsiktighet nå, og usikkerhet blant en del bedrifter bidrar til færre investeringer. Vi ser også en sterkere kostnadsfokus enn tidligere, og alle forbereder seg på at det blir tøffere

[illegible]

- side 3

Diversifisert næringsstruktur

Fylket skiller seg ut fra norsk økonomi på fiskeri/mat, industri, maritime næringer, olje og privat tjenesteyting, men kanskje ikke så mye som en skulle tro?

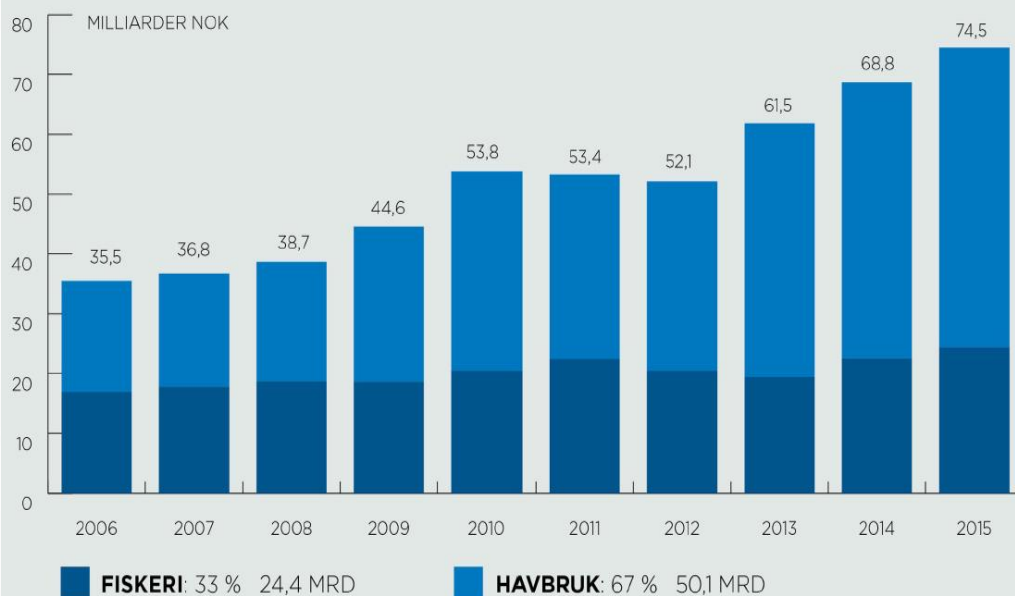
Kilde: Statistisk sentralbyrå

- 67 prosent av sysselsettingen i fylket er knyttet til de tjenesteytende sektorene
- Tjenesteytende sektorer – spesielt offentlig sektor – virker som en automatisk stabilisator ved økonomisk tilbakeslag, mens privat tjenesteyting dels også er knyttet til industri og maritime næringer
- Næringer som er dominerende i landssammenheng har vist seg svært tilpasningsdyktige
- Vi er store på matproduksjon, på energi herunder olje- og oljerelatert virksomhet – deler av dette kan virke stabiliserende for økonomien i fylket

Diversifisert næringsstruktur

EKSPORT AV SJØMAT 2006 - 2015

- Norge er verdens nest største eksportør av sjømat etter Kina. Norge eksporterte sjømat for 74,5 milliarder kroner i 2015, en økning på 8%, eller 5,8 milliarder mer enn i rekordåret 2014
- Møre og Romsdal er med god margin det største mateksportfylket, og står for mer enn 1/3 av Norges samlede eksport av matvarer

Diversifisert næringsstruktur

- nye ordrer for våre verft

Fiskerstrand Verft:
To nye brønnbåter
for Frøy Sjøtransport
og to nye ferjer for
Torghatten
Trafikkselskap

Myklebust Verft:
To trålere for
Deutsche Fishfang-
union, og en ny
brønnbåt til
Sølvtrans AS

Maritim klynge er viktig

20 REDERI

13 SKIPSKONSULENTER

14 VERFT

169 UTSTYRSLEVERANDØRER

22 500 ANSATTE

**56 000 000 000 NOK
OMSETNING**

Kilde: Møreforsking 2014

Oljeavhengige næringer er negativt påvirket av fallende oljeinvesteringer, og konsekvenser for regional økonomi blir fulgt tett i banken.

Skip i opplag i Norge: 15% av flåten:

OPPDATERT

0601
2016

OPPLAGSSTATUS

PSV:**60**
AHTS:**18**
Subsea:**8**
Seismikk:**14**

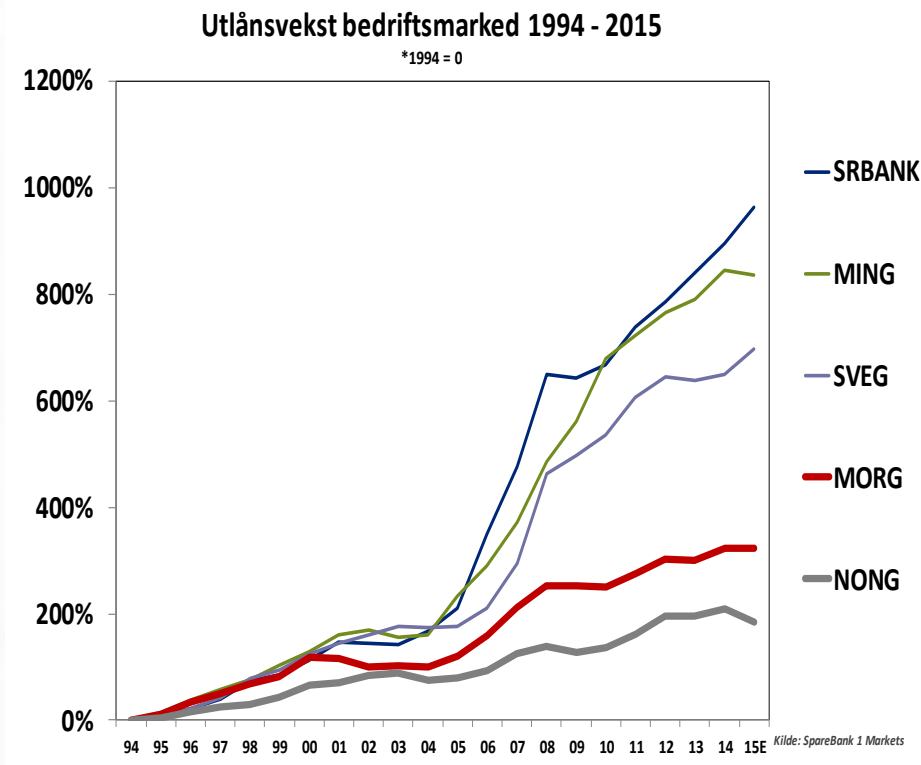
TOTALT:

100

Kilde: www.maritime.no/opplagsregisteret

Utlånsutvikling

Sparebanken Møre var fram til tidlig på 2000-tallet den banken blant regionbankene med høyest tap, mens utbyttepolitikken, da som nå, har målsetting om å oppnå økonomiske resultater som gir god og stabil avkastning på bankens egenkapital

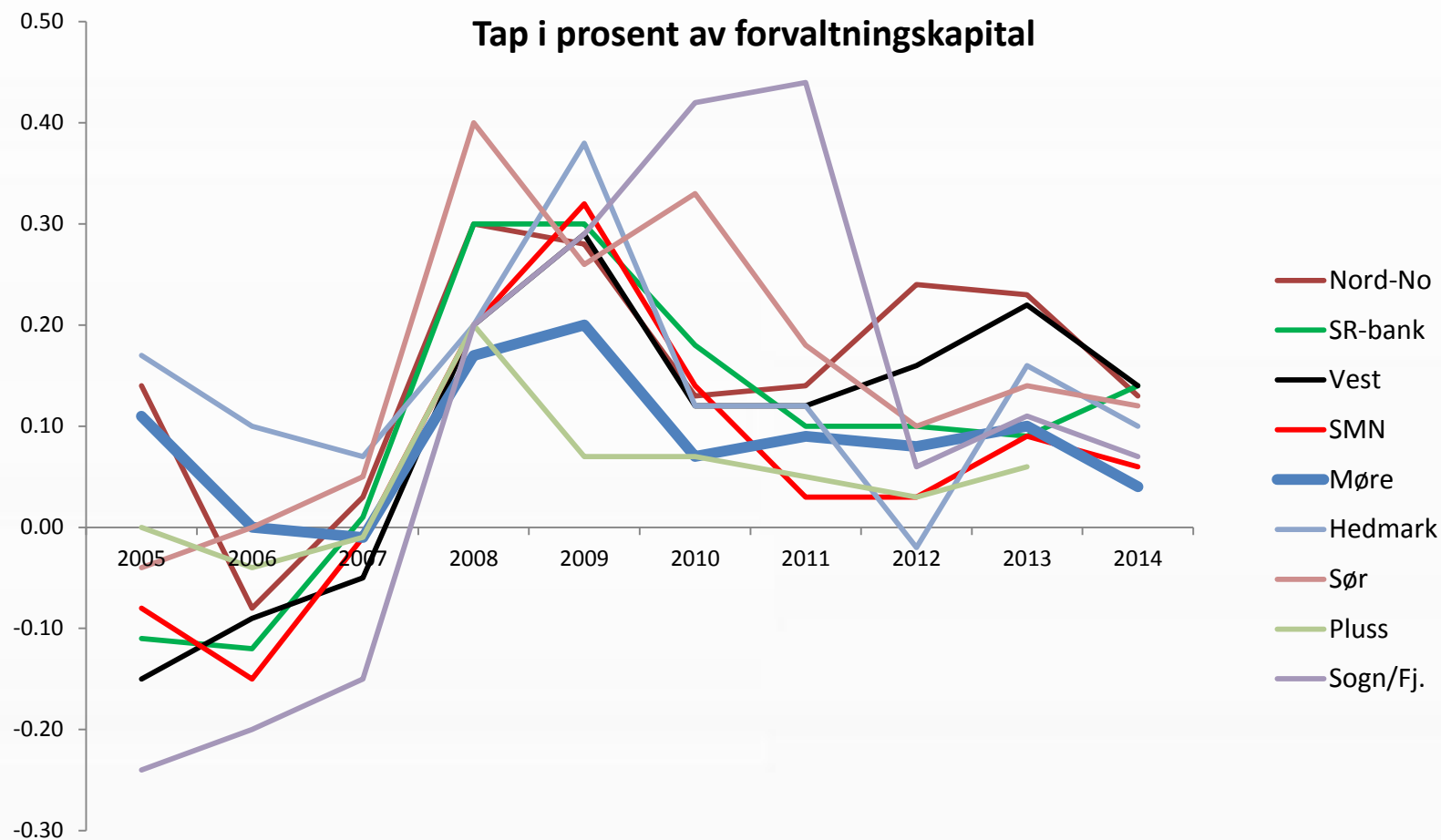

En for høy andel- og for stor vekst innenfor næringslivs-segmentet var ikke i samsvar med målsettingen over, og bevisste valg ift vekst og balansefordeling ble tatt:

- ✓ Redusert veksttakt i lån til NL (se figuren til venstre) – de 15 siste årene har NL-andelen falt fra vel 48% til 33% av utlånene
- ✓ Klare rammer for eksponering og vekst innenfor ulike bransjer
- ✓ Ytterligere fokus på kredittkvalitet – ikke minst ift raskt voksende bransjer/næringer

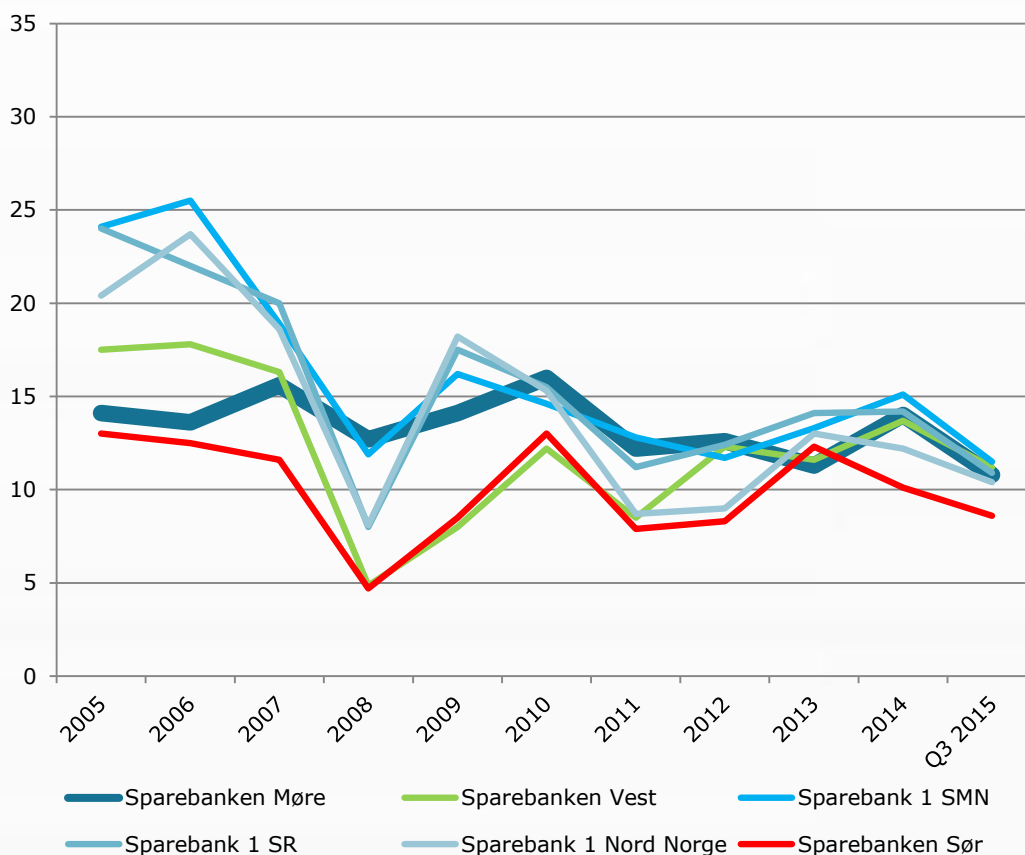
And the proof of the pudding

Høy og stabil avkastning

Mer stabilitet i resultatene for Sparebanken Møre enn hos peers

Rapportert ROE – tidsserie

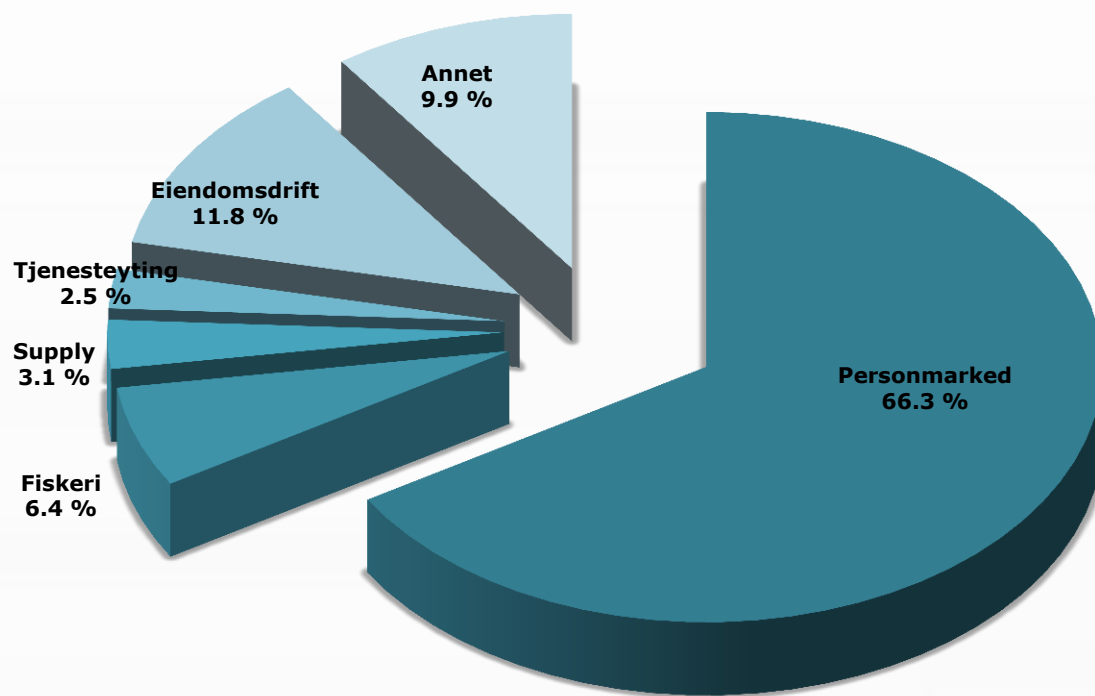

Dette følger policybeslutninger

- ✓ Contract banking og en enkel og ryddig balanse
- ✓ Core banking med fokus på tradisjonell bankdrift
- ✓ Bevisst balanse mellom lån til næringslivs- og personkunde-markedet

➤ Avkastningstallene er også realisert med en høyere kapital enn de andre bankene

Utlånsfordeling banken

Annet (9,9 %) inneholder:

Finansiell tj.ytelse	2,1 %	Verftsindustri	1,2 %	Fiskeindustri	1,1 %
Annen industri	1,4 %	Handel	1,0 %	Diverse	0,8 %
Bygg og anlegg	1,4 %	Jordbruk	0,8 %	Møbelindustri	0,1 %

- Totalt volum av lån, kreditter og garantier til NL-kunder utgjør knapt NOK 20 milliarder, herav lån ca. NOK 17,4 milliarder
- Utlånsvekst NL pr Q3 15: 7,2% siste 12 måneder – fallende gjennom året
- EAD mot oljeservice var NOK 2,4 milliarder ved utgangen av Q3 – noe lavere ved årsskiftet. Nedbetaling og innfrielse har redusert eksponeringen gjennom 4. kvartal
- Innenfor oljeservice er vi ikke engasjert i riggmarkedet, og har i all hovedsak bare lokale kunder

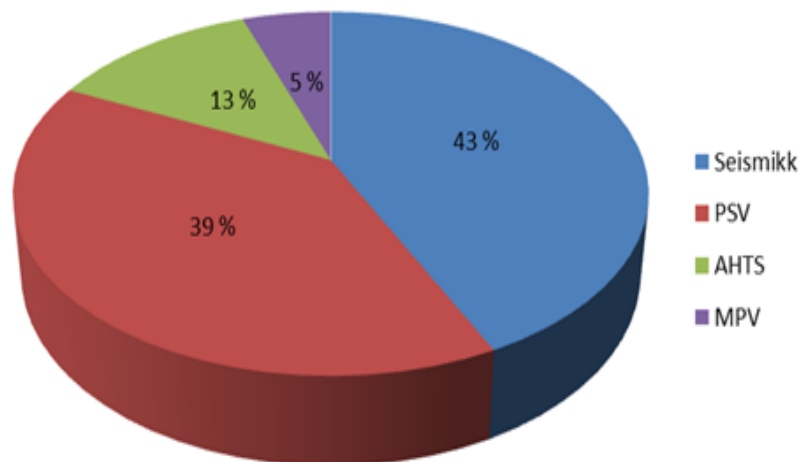

Kjennetegn ved porteføljen ⁽¹⁾

- Sparebanken Møre hadde pr. 3. kvartal en EAD mot oljeservice på NOK 2,4 mrd.
 - lån på om lag NOK 1,3 mrd.
 - garantier på om lag NOK 1,1 mrd.
- Nedbetaling og innfrielse har redusert eksponeringen gjennom 4. kvartal
- Lånene til oljeservice utgjør henholdsvis 2,3% av totale utlån i konsernet, og 7,2% av lån til næringslivsmarkedet
- Banken er eksponert mot 11 rederier og til sammen 30 båter

Kjennetegn ved porteføljen (2)

Totaleksponering

- Seismikk er det segmentet der vi har størst eksponering – vår flåte her har gjennomsnittlig kontraktsdekning på 3 ½ år, dvs fram til sommeren 2019
- Den største enkelteksponeringen innenfor porteføljen vår (i PSV-segmentet) har Statoil som motpart. Denne kontrakten har en varighet til sommeren 2020
- Sparebanken Møre er komfortabel med porteføljen, herunder kontraktsdekning og kvalitet på kontraktsmotpartene

Segment	Totalt	Garantier	Lån
Seismikk	43%	24%	59%
PSV	39%	63%	18%
AHTS	13%	13%	12%
MPV	5%	0	10%

Oppfølging av porteføljen

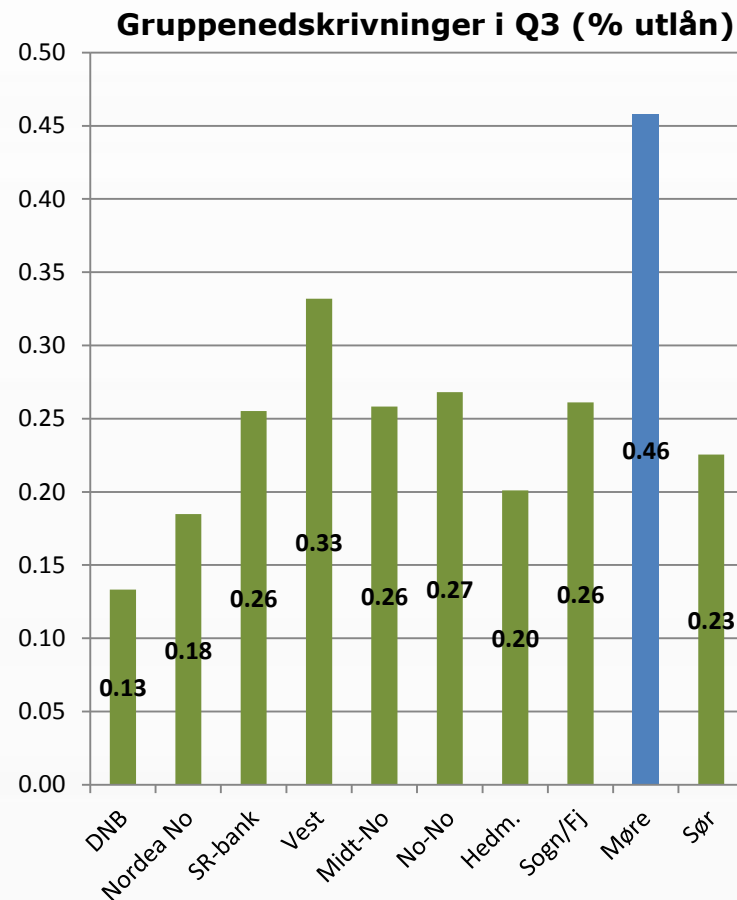
- analyser, rapportering, tiltak mv (1)

- Kontantstrøm og gjeldsbetjeningskapasitet
 - ✓ Simulering: Basis-, moderat -, lav- og lay-up (verste-) case scenarier for eksempel knyttet til dagrater
 - ✓ NPV kontantstrøm (2015-2020) av prosjekter vi er involvert i
 - ✓ hvis fartøyene alternativt lagt opp eller dagrater blir redusert etter kontraktsforfall
 - ✓ forskjellige alternativer vedrørende reduksjon i markedsverdien på skipene
- Vurdering av motpartsrisiko
 - ✓ Kontraktsmotparts rating (hvis tilgjengelig), analyse av motparts finansielle stilling, garantier om oppfyllelse av kontrakten
- Status vedrørende finansielle covenants
 - ✓ Compliance/robusthet/ramme
- Markedssituasjonen – oppdateringer og kommentarer
- Status for deltakende banker og finansinstitusjoner herunder løpende kontakt med GIEK

Oppfølging av porteføljen

- analyser, rapportering, tiltak mv (2)

- Månedlig gjennomgang av porteføljens status og utvikling i styret
- Hyppig rapportering til- og gjennomgang av porteføljen med AD
- Tett og kontinuerlig oppfølging mot selskapene; låneavtaler, covenants mv
 - ✓ Vi har kun i moderat omfang inngått avtaler om betalingsutsettelse
 - ✓ Basert på våre analyser og vurderinger, jf bl.a. ovennevnte simuleringer har det ikke blitt foretatt individuelle nedskrivninger
 - ✓ Som resultat av den økte usikkerheten innenfor oljeservice, har vi økt de gruppevise avsetningene markert gjennom fjoråret
- Etablert «beredskapsavtale» med et advokatfirma

Ressurser

- Sparebanken Møre har fylkets største næringslivsmiljø med nærmere 60 personer fordelt på regionale næringslivsenheter
 - ✓ NL Sunnmøre
 - ✓ NL Søre Sunnmøre
 - ✓ NL Romsdal og Nordmøre
- I tillegg ca. 50 personer i sentrale fagavdelinger i Ålesund innen Markets, Trade Finance, Aktiv forvaltning, betalingsformidling, forsikring, leasing og eiendomsmegling som alle bidrar i kundeteamet
- Egne næringslivsmedarbeidere i Kundeservice
- Bankens avd. Spesialengasjement har tre erfarne årsverk. De vil kunne inngå i team med bred kreditt – og juridisk kompetanse for å håndtere engasjement som har utfordringer

- I Sparebanken Møres strategiplan heter det at banken skal være nr. 1-bank for personkunder og små og mellomstore bedrifter i Møre og Romsdal og en attraktiv partner for større bedrifter og offentlig sektor
- Sparebanken Møre er komfortabel også med næringslivsporteføljen
- Bankens resultater vil framover være avhengig av den løpende og tette oppfølgingen vi har av porteføljen, men i vesentlig grad også av de valg vi tidligere har gjort

SPAREBANKEN MØRE